

*Бондар Л.П.
кандидат біологічних наук, доцент
Одеський державний аграрний університет
luda.bondar@i.ua*

ОТРУЙНІ РОСЛИНИ ПАСОВИЩНИХ БІОГЕОЦЕНОЗІВ

В пасовищних біогеоценозах проростають як кормові так і отруйні рослини. Кормова цінність пасовищ іноді сильно знижується від проростання на них отруйних і шкідливих рослин. Переважна частина отруйних і шкідливих рослин поширена на сирих луках і пасовищах, а також вони ростуть на пасовищах з низькою продуктивністю [1, 2]. Кормові отруєння тварин, що викликані отруйними рослинами, приносять значну шкоду тваринництву: хвороби тварин або їх загибель [3, с.20-40].

В процесі тривалої еволюції тварини придбали здатність вибирати і поїдати корисні для організму види трав, залишаючи шкідливі – колючі і отруйні рослини. Ця життєво важлива фізіологічна реакція, забезпечує екологічно оптимальне годування тварин може змінюватись під впливом екологічних факторів. Але, смакова вибірковість у диких тварин виражена сильніше, ніж у свійських тому ризик отруєння свійських тварин значно вищий.

Часто токсикози реєструються весною. Це пояснюється тим, що в зимовий період тварини не отримують свіжого, зеленого корму тому в перші дні з жадністю поїдають соковиту траву, в тому числі і отруйні рослини. Крім того, отруйні рослини бувають і в сіні, силосі, сінажі, а насіння їх у фуражному зерні.

Мета роботи - визначити придатність пасовищного біогеоценозу с.Холодна балка для використання в якості кормових угідь.

Об'єкт дослідження – отруйні рослини пасовищного біогеоценозу.

Методика досліджень – експедиційне виявлення видового та кількісного складу отруйних рослин та місце їх знаходження. Кількісно – популяційний облік рослин виконувався згідно методики (В.Н. Голубєва та Е.Ф. Молчанова, 1978 рік).

Результати досліджень. Основна маса отруйних, лікарських і шкідливих трав росте і розвивається в весняно-літній період. Особливо важливим періодом у появі їх є кінець квітня - початок травня. В цей час необхідно бути особливо уважним, тому що весною худоба, виходячи на пасовище чи вигін, з жадобою кидається на різну зелень, поїдаючи трави, які літом і восени вона обходить. За період з кінця квітня або з початку травня з'являється і зацвітає основна маса отруйних рослин [4, с.129-134, 5, с.35-38].

Рослини відбирали в трьох місцях де зазвичай випасають худобу. На цих ділянках проводили облік видового та кількісного складу рослин та виділяли отруйні рослини.

На 1-й ділянці було виявлено:

1. Синяк звичайний (*Echium vulgare*) – 3.
2. Залізниця гірська (*Sideritis montana* L.) – 4.
3. Молочай лозяний (*Euphorbia virgata* L.) – 2.
4. Блекота чорна (*Hyoscyamus niger* L.) – 1.

На 2-й ділянці:

1. Молочай лозяний (*Euphorbia virgata* L.) – 4.
2. Полин гіркий (*Artemisia absinthium*) – 5.

На 3-й ділянці:

1. Полин гіркий (*Artemisia absinthium*) – 13.
2. Хвилівник звичайний (*Aristolochia clematitis* L.) – 35.
3. Молочай лозяний (*Euphorbia virgata* L.) – 6.

Блекота чорна відноситься до 1 групи рослин (з переважною дією на центральну нервову систему)- підгрупа 1 (рослини, які викликають збудження ЦНС).

Хвилівник звичайний, Залізниця гірська відносяться до 1 групи рослин (з переважною дією на центральну нервову систему) - підгрупа 3 (рослини, що викликають пригнічення нервової системи і одночасно діючі на шлунково-кишковий тракт і серцево-судинну систему).

Молочай лозяний відноситься до 2 групи рослин з переважною дією на шлунково-кишковий тракт і одночасно діє на центральну нервову систему і нирки.

Синяк звичайний у цієї рослини всі частини є отруйними.

Висновки. Таким чином, отримані дані свідчать про те, що в перші дні випасу після зимового утримання тварин бажано випасати тварин на ділянках де отруйних рослин зустрічається мінімальна кількість та контролювати ботанічний склад травостою на пасовищах, особливо на весні й восени. Випасання голодних, виснажених тварин підштовхує їх на вимушене поїдання отруйних рослин з усіма небажаними наслідками.

Список використаної літератури

1.Бурда Р.И. Антропогенная трансформация флоры / Р.И. Бурда. – К.: Наук. думка, 1991. – 168 с.

2.Уразаев Н.А. Профилактика болезней животных на пастбищах Нечорнозем'я / Н.А. Уразаев. – Л.: Колос, 1983. – 192 с.

3.Гусынин И.А. Ядовитые растения и вызываемые ими отравления сельскохозяйственных животных / И.А. Гусынин. - М.: Госиздат с.-х. литературы, 1958. - С.20-40.

4.Бондарь Л.Ф. Ядовитые растения пастбищных биогеоценозов и их влияние на организм животных// Аграрний вісник Причорномор'я. Ветеринарні науки: Збірник наукових праць. – Одеса: ОДАУ, 2006. – Вип. 33. - С. 129-134.

5. Бондар Л.П. Строки появи отруйних, лікарських і шкідливих трав на луках, пасовищах і в лісах // Наукове мислення: Збірник статей учасників дев'ятої всеукраїнської практично-пізнавальної інтернет-конференції «Наукова думка сучасності і майбутнього», (3 по 12 березня 2017р.) - Видавництво НМ.- Дніпро.- 2017.- С.35-38. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://naukam.triada.in.ua>